

Памела Уитби

В БЕЗОПАСНОСТ ЛИ Е ДЕТЕТО ВИ
В ИНТЕРНЕТ?

РЪКОВОДСТВО ЗА РОДИТЕЛИ
В СВЕТА НА ИНТЕРНЕТ, „ФЕЙСБУК“, МОБИЛНИТЕ ТЕЛЕФОНИ
И ДРУГИТЕ НОВИ МЕДИИ

София, 2014

Преводът е направен по изданието:

PAMELA WHITBY

IS YOUR CHILD SAFE ONLINE?

**A PARENT'S GUIDE TO THE INTERNET, FACEBOOK, MOBILE PHONES
AND OTHER NEW MEDIA**

Crimson Publishing

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2011 by Pamela Whitby

© Румяна Автанска, превод, 2014

© Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-478-5

ПАМЕЛА УИТБИ

В БЕЗОПАСНОСТ ЛИ Е ДЕТЕТО **ВИ** В ИНТЕРНЕТ?

РЪКОВОДСТВО ЗА РОДИТЕЛИ
В СВЕТА НА ИНТЕРНЕТ,
„ФЕЙСБУК“, МОБИЛНИТЕ ТЕЛЕФОНИ
И ДРУГИТЕ НОВИ МЕДИИ

Превод от английски

Румяна Автанска

Редактор

Милена Попова

Съдържание

Благодарности 7

Въведение 9

Първа част

Да изясним, какви са рисковете и митовете

1. Външни заплахи: подмамване и неуместно съдържание.. 21
2. Рисковете, произтичащи от самите деца 33
3. Децата консуматори и рисковете от рекламите 41
4. Пристрастяването и други рискове за здравето 49
5. Развенчаване на митовете 57

Втора част

Общи указания за безопасност

6. Как да общувате с детето си..... 63
7. Установяване на правила, очертаване на граници..... 79
8. Технически решения и родителски контрол 91
9. Какво трябва да знаете за политиките за интернет
безопасност в училищата 105
10. Кибертормоз 111

Трета част

Какво точно правят децата ни в интернет

11. Явлението „Фейсбук“	123
12. Виртуалната реалност и онлайн игрите	145
13. Станали ли са бързите съобщения, електронната поща и уеб камерата новото телефонно обаждане?	165
14. Търсене и сваляне. „Гугъл“, „Ютюб“ и „Айтюнс“	173
15. Споделянето в интернет	185
16. Интернет е мобилен. От смартфоните до таблетите	191

Четвърта част

Бъдещето

17. Какво още може да се направи?	213
18. Медийна грамотност: да подготвим децата си за XXI в.	217
Заклучение	221
Речник	223
Източници на полезна информация.....	227

Благодарности

Тази книга не би могла да види бял свят без приноса на голям брой хора. Благодаря на всички, които великодушно отделиха от времето си, за да споделят своите истории, прозрения, изследвания и професионален опит и които отговориха на безброй запитвания по електронната поща и дори изчетоха големи откъси от текста, за да проверят достоверността на фактите, съдържанието и яснотата на материала.

Това са: Шърли Аткинсън, Хана Бикърс, Кристофър Бойд, Джон Кар, Сара Крауч, Ивон Чапман, Рик Фъргюсън, Уил Гарднър, Марк Грифитс, Кейт Хамшър, Линда Хилиър, Греъм Джоунс, Мартина Джоунс, Клоуи Кели О'Меъра, Соня Ливингстън, Адам Ливърсейдж, Елена Мартелозо, Мариан Мерит, Дейв Майлс, Мари Т. Молинет, Ребека Нютън, Шон Ричардсън, Тим Ричес, Алана О'Съливан, Морийн О'Съливан, Шейн Галахър, Майк Хокс, Уилям Уеб, Джером Валет, Кейт Уилсън, Клинт Уичълс.

Особено съм задължена на Базил Лорънс за внимателната редакция и разясняващи смисъла предложения и прозрения както и на Дейв Майлс за това, че прочете книгата и написа цитата на корицата.

Има и такива хора, които – по разбираеми причини – предпочитат да останат анонимни. Огромни благодарности на всички, които споделиха своите лични истории и така превърнаха темата в нещо толкова увлекателно. В частност искам да благодаря на всички деца и тийнейджъри, които участваха в проекта.

Благодаря също и на Бет Бишоп от издателство „Крим-сън пбблишинг“ за подкрепата.

Накрая, трябва да благодаря на моите деца Нийв и Калъм за това, че изпробваха някои от техниките и че безропотно понасяха киселата си майка, когато честото ранно ставане ѝ се отразяваше зле. Надявам се това, което научих, да им бъде от полза. В заключение благодаря на моя прекрасен съпруг Фъргъс Клег за това, че подкрепи от все сърце решението ми да се захвана с този толкова интересен проект, който наистина си заслужаваше вложените усилия.

Въведение

Помните ли времето, когато мобилните телефони служеха за разговори и писане на съобщения, компютърът беше просто сложна пишеща машина, а туйтването¹ беше нещо, което птичките правеха през пролетните утрини? Не беше чак толкова отдавна. Технологиите обаче се развиват с всеки изминал ден и коренно променят света, в който живеем, и начина, по който си взаимодействаме с околните. Тези сили завинаги променят облика на бизнеса, образованието и обществото и помитат със себе си подрастващото поколение – нашите деца.

Днес технологиите са неделима част от живота на децата ни и така ще бъде и занапред. В глобален мащаб всекидневно 84 милиона младежи под седемнадесет години са онлайн. На местно ниво популярността на мрежата бързо нараства. Само преди няколко години във Великобритания средната възраст на децата, които започваха да боравят с интернет, беше девет години. Днес тя е пет години.

В това се крие и големият въпрос: колко запознати са всъщност родителите с последното поколение технологии? От медиите чуваме истории за кибертормоз, ранното сексуално съзряване, за хищни педофили и за вредите, които нанасят социалните мрежи.

¹ Tweet – чуруликама (англ.) „Туйтър“ е социална мрежа, която дава възможност на използващите я да изпращат и четат кратки текстови съобщения – „туйтове“. – Б.пр.

Но знаем ли как децата ни използват тези технологии? И което е по-важно: правим ли *ние* достатъчно, за да ги защитим?

Стана ми ясно, че единственият начин да се захванем на практика с този сложен въпрос е да разговаряме директно с децата. Започнах с провеждането на интервюта с група седемнадесетгодишни тийнейджъри. Моето очакване, естествено ненаучно, беше, че ако те – първите оцелели от така нареченото „поколение на скрийнейджърите“¹ – са склонни да разговарят, ще знаят по-добре от всеки друг от какво трябва да се притесняват родителите днес.

Дъщерята на един приятел се съгласи да събере за целта няколко свои приятели и един следобед с мен гледната си точка споделиха цяла компания от интелигентни, различни и много добре запознати с интернет тийнейджъри. В края на трите изтощителни, поучителни (а на моменти дори шокиращи) часа вече имах чувството, че съм чула и видяла всичко по темата.

Те ме затрупаха с някои доста зловещи истории за кибертормоз, доведен до крайност, и публикации във „Фейсбук“, които са нанесли ужасни вреди. Заедно се регистрирахме в „Чатрулет“ – изумителен сайт, в който мъже и жени, а очевидно дори и оставени без надзор деца, които заявяват, че имат навършени дванадесет години, използват уеб камери за чат на живо, а някои дори се събличат. Запознаха ме с „фрейпинга“² или похищаването на профи-

¹ Screenager – съчетание между английските думи за екран (screen) и тийнейджър. Това е широко разпространен жаргонен термин за юноша, който прекарва прекалено много време пред екрана на компютъра или телевизора. – Б.пр.

² Graping – комбинация от думите Facebook и rape (похищавам). Означава похищаване на нечий фейсбук профил, когато потребителят не се е отписал. Обикновено се подменят снимките на профила, пола на човека, изпращат се съобщения от негово име и т.н. – Б.пр.

ли във „Фейсбук“ и ми показаха как „Ютюб“ служи като социална мрежа.

И сякаш това не беше достатъчно, за да схвана идеята, те ме натъжиха и с обяснението как лесният достъп до материали с порнографско съдържание внася напрежение във връзките им, влияе върху представата им за собственото им тяло и самочувствието им и колко са притеснени от нарастващия брой сайтове, подкрепящи анорексията и булимията. Макар тези деца да обичат да си служат с технологиите – и техният живот да зависи от тях, – те осъзнават, че това има и отрицателни страни.

Но какви са най-важните им съвети към родителите? Отговорът, който дават, е твърде мъдър за годините им.

Разговаряйте с децата си, но което е по-важно, изслушвайте ги, дайте им свобода; но установете и граници – и внимавайте с кредитната си карта.

Съвет от тийнейджъри

От онзи следобед насам съм интервюирала широк диапазон от хора, от интернет и училищни психолози до учители, ИТ специалисти, преподаватели, криминолози, представители на бизнеса и, разбира се, още деца между пет и шестнадесетгодишна възраст. И има едно нещо, за което изглежда всички те (с изключение може би на някои от децата) са недвусмислено на едно мнение: комуникацията с детето относно безопасността в интернет е най-мощното и ефективно средство, с което ние, родителите, разполагаме.

ФАКТ

Едно на всеки четири деца все още смята, че знае повече за интернет от родителите си.

Почти половината родители във Великобритания нямат инсталиран никакъв филтриращ или контролиращ софтуер на компютрите си.¹

¹ Според мрежата „Децата в ЕС онлайн“ (EU Kids Online network), основана от Европейската комисия (генерална дирекция „Информационно общество и медии“) по програма „Безопасен интернет плюс“ www.eukidsonline.net. – Б.а.

Изглежда самите ние – родителите – искаме да вярваме в невинността на децата си. Същото проучване показва, че 40% от родителите на деца, които признават, че са виждали снимки със сексуално съдържание, са сигурни, че децата им не са виждали такива снимки. Когато става въпрос за деца, които са се срещали на живо с непознати от интернет, 61% от родителите не вярват, че се е случвало.

Какво говори това за родителите?

Този факт ни поставя в свят, променящ се с болезнена скорост, в който дори по-малките деца имат достъп до интернет и в който постоянно изникват нови рискове. Освен социалните рискове като кибертормоза, рекламите и кражбата на онлайн идентичност има и други тиктакащи потенциални бомби със закъснител. Сред тях са ранното сексуално съзряване на децата, заплахата от съдържание, генерирано от потребителите (сайтове, агитиращи към анорексия, булимия и самонараняване), пристрастяване към екрана и възможността ползването на интернет да промени начина на мислене на децата. Начинът, по който всичко това се отразява върху обществото, още не е ясен и може да не ни се изясни скоро.

Но има толкова много положителни възможности, които ни предлагат новите технологии, като създаване, об-

работка и качване на видеоклипове, водене на блогове¹ с цел допълнително ограмотяване, игри, развиващи математическите умения на децата (вж. 161–162), които са помрачени от тъмната страна на технологиите.

Има стабилни доводи в подкрепа на твърдението, че най-големият риск се крие в това, че част от децата ни вероятно пропускат ползите от новите технологии заради собствените ни страхове или това, че не разбираме как ги използват.

На този етап са ни необходими повече проучвания, нужно е да вникнем по-дълбоко в материята и въпросът, на който ние, родителите, трябва да си отговорим, е какво да искаме от държавните управници, бизнеса и най-вече от технологиите (вж. Четвърта част).

Другото сигурно нещо е, че по-големите ни деца са се отдалечили малко от най-съществените според родителите опасности в интернет; образователните инициативи са започнали да дават резултати. Проблемът е в това, че докато сме се притеснявали от лесния достъп, който имат до порнографски материали, са се появили нови заплахи. Кибертормозът, „сексването“², публикуването на неуместни снимки и достъпът до уеб сайтове за възрастни са въпросите, върху които трябва да се замислим сега и по които да се образуваме. Децата започват да боравят с интернет на много по-ранна възраст.

Несъмнено първите интервюирани от мен, чиито думи се оказаха пророчески, ще имат по-ясна представа как да отглеждат децата си в информационния век. Но

¹ Blog – съчетание на думите web (мрежа) и log (вода дневник). Блогът е тематичен интерактивен сайт в мрежата, в който се публикуват кратки текстове (постове) по тема, зададена от създателите на блога. Посетителите могат да оставят коментари и да общуват помежду си, както и да се абонират за новите публикации. – Б.пр.

² Sexting – съчетание между думите sex (секс) и texting (писане на съобщения). Жаргонна дума, означаваща размяна на съобщения с открито сексуални послания или снимки. – Б.пр.

за нас, поколението родители, които за добро или лошо, помнят детството като свобода и вятър в косите, настолни игри и малко телевизия за развлечение вечер, ориентацията сред минното поле на онлайн света е трудна.

Да сме наясно: тази книга не може да послужи като „техническо ръководство“ за боравене със сложните системи на което и да било техническо устройство. Нейната цел е да ви помогне да разберете кои са основните проблеми пред вас и да ви даде практически съвети, докато децата ви нахлуват все по-уверено в ерата на информационните технологии.

Винаги отговорност на родителите е било да напътстват, закрилят, вдъхновяват и учат децата си. Това никога не е било лесно, но като оставим баналностите настрана, именно това значи да си родител и дори да не е по вкуса на повечето деца, е за тяхно добро.

Как е структурирана книгата

Тази книга е разделена на две части.

Освен че дискусията за децата, използващи интернет, започва с темата за рисковете, е необходимо да погледнем на нещата изцяло в перспектива. В първа част разискваме какви са тези рискове и защо трябва да знаем за тях. Също така развенчаваме някои от митовете около ползването на интернет и ви помагаме да разберете точно на какви рискове може да бъде подложено вашето дете. Тази част служи за общ преглед; в подробности навлизаме в трета част, където ще ви дадем конкретни практически съвети.

Втора част е посветена на общи съвети за безопасността в интернет, като например къде и как да преценяваме качествата на защитния софтуер и какво трябва да знаем за политиката за електронна безопасност на училището, в което учи детето ни.

Докато стигнете до трета част, вече ще имате ясен поглед върху това с какво може да се сблъска вашето дете и ще сте готови да научите повече за това какво евентуално прави и как вие като родител можете да се справите с проблема и да му помогнете. В този раздел разглеждаме множество случаи и ще можете да се поучите от опита на учители, деца и родители, както и да намерите съвет от професионалисти в областта.

Четвърта част поглежда в бъдещето – хвърляме бърз поглед към това с какво трябва да сме наясно занапред и как да подсигуририм сигурността на нашите деца и бъдещите поколения.

Бележки на автора

- В книгата „дете“ наричаме всеки човек, ненавършил осемнадесет години. Във Великобритания не съществува нито един закон, който определя до каква възраст човек се определя като дете, но що се отнася до насоките за защита на децата, Англия, Уелс, Северна Ирландия и Шотландия са на мнението, че дете е всеки, който все още не е достигнал осемнадесетия си рожден ден.
- Източниците за всяко проучване са посочени в бележките под линия. Главните доклади, използвани като статистика, могат да бъдат намерени на стр. 227–229.
- За тези, които не са достатъчно грамотни технически, термините, които не са подробно обяснени в текста, са обяснени в речник на жаргонните думи.
- Навсякъде приемам детето ви за момче, освен в случаите, в които обсъждаме проблеми, конкретно касаещи момичетата. Това е с цел съгласуваност на текста и лекота на четенето.

Първа част

Да изясним какви са рисковете и митовите

През последните години се полагат огромни обществени усилия да се повиши информираността на родителите за рисковете, на които са подложени децата им в интернет. Безброй организации, от дружества за електронна безопасност до правителствени отдели, полицията, изследователски институти и софтуерни фирми, бълват статистически данни, които ни казват какво знаем и какво не знаем, а също и какво *би трябвало* да знаем за това как децата ни ползват интернет.

Пресата има навика да разпространява тревожни слухове сред родителите и да преувеличава безгранично онлайн рисковете, стоящи пред децата ни. Често статиите не се основават на научни факти и цитатите са неточни. На пръв поглед коментираните цифри звучат шокиращо, но ако се вгледате внимателно, бързо ще започнете да схващате кое продава вестниците.

Понякога информацията, която ни се предлага, е противоречива и макар че изследователите правят всичко възможно да представят на обществото разнообразни профили, в действителност повечето изследвания успяват да се фокусират единствено върху много малък сегмент от населението.

И за да стане още по-зле: точно когато решим, че сме започнали да овладяваме положението с безопасността на детето ни в интернет, на заглавните страници на печатните издания излиза голяма история като тази за разгрома на „Сони Плейстейшън“ след хакерска атака. Ако защитата на една от най-големите и уважавани медийни компании може да бъде разбита, оставяйки милиони потребители по света (включително и нашите деца) изложени на риск от кражба на лични данни, то има ли някой, който да е наистина в безопасност?

Но големият въпрос е – като оставим настрана страшните истории – правят ли достатъчно родителите, за да защитят децата си в интернет? Вероятно не. А могат ли да направят нещо повече? Категорично да! Определено става ясно, че съществува пропаст между това какво *си мислим*, че знаем и какво *наистина* знаем за безопасността в интернет.

Родителите още се притесняват от това, че децата им имат достъп до страници с неуместно съдържание, но днес най-сериозни са поведенческите проблеми като кибертормоза, секстинга и това, че малолетни деца се регистрират в социални мрежи, които изискват минимална възраст от тринадесет години.

Дейвид Майлс, директор на Института за семейна онлайн безопасност (ИСОБ) за Европа, Близкия изток и Африка

Целта на първа част е да хвърли известна яснота върху рисковете, които грозят децата ни. Ако не се образуваме по тези въпроси, не можем да продължим напред с увереността, необходима ни да помогнем на децата си да бъдат защитени в интернет. Не можем също и да извлечем максимума от него като вълнуващо и образователно средство.

Най-големият проблем за децата всъщност са техните родители, които имат склонността или да надценяват, или да подценяват рисковете. Повечето от тях не правят достатъчно, за да предпазят децата си в интернет и – което е още по-лошо – не успяват да им помогнат да се възползват максимално от технологиите, които притежават такива невероятни възможности.

Греъм Джоунс, интернет психолог

И така, от какво точно би трябвало да се притесняваме?

Трите „С“

Повечето експерти в областта на електронната сигурност явно са единодушни, че има три или четири неща, за които трябва да знаем. Много организации са възприели определението „3С“¹. В зависимост от това, кой дава съветите, те представляват:

- **Общуване (Contact)** – с непознати, потенциални педофили или насилници.
- **Съдържание (Content)** – порнография, насилие и т.нар. съдържание „генерирано от потребителите“, което може да включва съобщения, изпълнени с омраза, уеб сайтове, подтикващи към анорексия, булимия или самонараняване.
- **Разходи и търговия (Cost and commerce)** – това са рекламните рискове, като събирането на данни, реклами, които не бива да се показват на деца, пиратско и нелегално сваляне на информация, малуер и др.

¹ www.fosi.org/downloads/resources/fosi-kids-tips.pdf. – Б.а.

А може да се добави и:

- **Напътстване (Conduct)** – поощряване на отговорно поведение в интернет, да не се разкриват пароли и така нататък.

Може би вече сте запознати с някои от темите, изредени по-горе (следователно, сте купили книгата); а за други не сте се и замисляли. За това, преди да ви покажем как точно можете да помогнете на детето си (втора и трета част), ще ви информираме за това, което наистина трябва да знаете.

Част от нещата са доста отблъскващи, но такава е реалността, в която живеем. Само като осъзнаем рисковете, ще можем да предприемем някакви стъпки да защитим децата си. С това наум, нека поемем дълбоко въздух и да погледнем реалността.

1.

Външни заплахи: подмамване и неуместно съдържание

Подмамване

Ще започнем с това, от което огромната част от родителите се страхуват най-много: че детето им бива подмамвано онлайн от сексуален маниак, с когото по-късно то ще пожелае да се срещне на живо и ще бъде сексуално малтретирано. Макар това да е най-ужасяващият риск в интернет, не значи, че е най-вероятният. Да започнем с някои правни определения и после да се опитае да вникнем в този толкова сложен и щекотлив въпрос.

Какво значи подмамване?

В Закона за сексуалните престъпления от 2003 г. подмамването е дефинирано като: „Действие, извършено от евентуален педофил, което може да даде повод за притеснение у всеки здравомислещ човек, че всякаква среща с дете, произтичаща от това действие, би била с незаконна цел.“

За да разберат какво точно представлява подмамването, от съществено значение за родителите е да осъзнават разликата между „педофил“ и „сексуален хищник“ – нещо,

което често се представя погрешно в медиите. Педофилът се интересува от полово незрели деца, докато хищникът – от полово зрели юноши. Вторият вид е този, от който родителите трябва да се притесняват повече.

Д-р Елена Мартелозо е криминолог в Университета на Мидълсекс и е работила в сътрудничество с отдела за „Борба с високотехнологичните престъпления“ към „Метрополитън полис“ при провеждането на наблюдения върху взаимодействието между сексуални престъпници и полицаи под прикритие, представящи се за деца. В хода на своята работа тя става много предпазлива към класификации като педофил или хищник.

В действителния живот сексуалните насилници – терминът, който аз използвам, – които имат за цел юношите в интернет, не са однородна група и не могат да им бъдат поставяни еднозначни етикети. Освен това е много трудно да се направи профил на един сексуален насилник, който има за цел да подмами дете.

Д-р Елена Мартелозо, криминолог

Както заключава д-р Мартелозо, подмамването може да приема много форми; да разгледаме целия диапазон от особености, характеризиращи един „съблазнител“:

- Съблазнителите карат децата да им съдействат, като проявяват към тях интерес, а също показват подкрепа и разбиране към живота им.
- Онлайн профилите на съблазнителите могат да варират от много отворени и самоуверени в заявяването на сексуалните си предпочитания хора до свръхпредпазливи. Преди да се опитат да се сблизят с едно дете, те опипват почвата и са пасивни – поне първоначално.

- Самоуверените рискови играчи могат например открито да заявят „перверзното“ си желание за „педофилски“ отношения
- Предпазливият тип използва образи на анимационни герои и играчки като профилна снимка.
- Свърхпредпазливите съблазнители са доказано най-опасният вид, понеже заличават следите си и са най-трудни за идентифициране.
- Този тип може да настоява да види потенциалната си жертва с помощта на уеб камера, да чуе гласа ѝ или да получи нейни снимки, преди да се заеме активно с подмамването ѝ.
- Не всички съблазнители имат за цел да се срещнат с децата. Някои от тях търсят снимки, които да споделят с други хора с подобни интереси.
- Други се сдобиват със снимки, за да изнудват жертвата си на по-късен етап.
- Проблемните деца от разбити семейства са по-податливи на подмамване. Сексуалните престъпници знаят това.

Убедете се, че сте наясно с какво е свързано подмамването – практическите насоки, посочени във втора и трета част, ще ви снабдят с всичко необходимо, за да предпазите детето си в интернет. Имайки това предвид, бъдете реалисти относно тази заплаха срещу детето ви.

Колко често се срещат съблазнители?

Един от последните доклади на организацията БЕДОБ¹ (Борба срещу експлоатацията на деца и онлайн безопасност, **Child Exploitation and Online Protection**), твърди, че подмамването в интернет е основна и нарастваща тенден-

¹ Според „Стратегическия доклад“ на БЕДОБ за 2009–2010 г. – Б.а.

ция, но ако се разровим, ще видим следната статистика в цифри.

Между февруари 2009 г. и март 2010 г. е имало 6291 сведения за съмнения в сексуален тормоз, 25% от които са били свързани с подмамване. По-голямата част са подозрения в подмамване, а не инциденти, случили се в действителност, и доказателствата на полицейските служби също говорят за увеличаване на случаите на подмамване. От 1536-те доклада към БЕДОБ:

- 28% включват подтикване на дете да извърши сексуален акт;
- 25% са свързани с подозрителни контакти;
- 12% са за подтикване на дете да наблюдава сексуален акт;
- 11% включват подозрителен онлайн контакт с дете посредством социалните мрежи;
- 9% имат общо с уговарянето на среща с дете;
- 417 от докладите са свързани с „Уиндоус лайв месинджър“¹ (познат преди като Ем Ес Ен);
- 166 идват от „Фейсбук“;
- само 55 са свързани с подозрителна офлайн дейност.

За повечето хора самата мисъл за посегателство върху дете е достатъчно тежка за преглъщане, но преди да продължим, нека погледнем тези цифри от по-широк ъгъл.

Населението на Великобритания е приблизително 62 милиона души и около 12,5 милиона от тях са под шестнадесет години. Значи ако две трети от тях са на възраст между пет и шестнадесет години, тогава рисковете детето ви да бъде подмамвано в интернет са по-малки от едно на милион. Заради петте хиляди деца под шестнадесет години, загинали или наранени на пътя във Великобритания

¹ Windows Live Messenger – програма за интернет комуникация посредством текстови съобщения, глас и видео към операционната система „Уиндоус“. – Б.пр.

годишно¹, пътната безопасност е със сигурност по-голям проблем.

Трябва да се има предвид също и че нарастващият брой на докладвани случаи, би могъл да се дължи на активната кампания „Щракни БЕДОБ“. Според сведенията на Би Би Си² през първия месец от стартирането на „Щракни БЕДОБ“ повече от двеста фейсбук потребители от Великобритания са съобщили за подозрително поведение, което означава седемкратно увеличаване на случаите.

Какво е „Щракни БЕДОБ“ (ClickCEOP)?

Това е приложение, което се появява под формата на малка иконка или бутон в някои социални мрежи или сайтове за общуване. В някои сайтове, като „Бебо“ (първият, който през ноември 2009 г. използва приложението) и при „Уиндоус лайв месинджър“ то е приложено фабрично. През юли 2010 г. „Фейсбук“ също се съгласява да включи приложението, но до момента на отпечатване на книгата то си остава програма с активация по избор. Когато някой потребител щракне върху нея, той незабавно бива препратен към страницата на БЕДОБ, където може да получи съвет, помощ и възможност да докладва потенциалната заплаха.

Не забравяйте, че това са доклади за съмнение в подозрително поведение. Освен това съществува тенденцията деца и дори възрастни автоматично да натискат всеки новопоявил се бутон, за да видят къде ще ги изпрати. Още повече че всяко сведение за съмнение в посегателство над

¹ http://www.bbc.co.uk/health/physical_health/child_development/safety_road.shtml. – Б.а.

² <http://www.bbc.co.uk/news/technology-10953600>. – Б.а.

дете трябва да бъде подробно разследвано от полицията, но много често такива сведения се оказват просто шега. Зад аватар¹ с име 'Перо38', представящ се за тридесет и осем годишен човек, често стои дванадесетгодишно момче, което си прави шега с приятел. В този бизнес подобни неща се случват постоянно за сметка на данъкоплатците², обяснява Ребека Нютън, завеждащ отдел „Общество и сигурност“ в „Майнд Кенди“.

Спорен остава въпросът дали кампании като „Щракни БЕДОБ“ са полезни, или не. Дори самите БЕДОБ признават, че е „трудно да се каже дали се е увеличил броят на случаите, или благодарение на по-добрата информираност е нараснал броят на оплакванията“³.

Не съм напълно убедена в ефективността на „Щракни БЕДОБ“ в социалните мрежи, защото има много малка вероятност децата да разпознаят кога биват прилъгвани и да разберат, че са в опасност.

Д-р Елена Мартелозо, криминолог

Вероятно е притеснително, когато доклад на „Чайлдуайз“³ установи, че повечето деца вярват, че могат да разпознаят мошениците в интернет. Крайно наложително е децата да разберат, че не всеки е такъв за какъвто се представя. На с. 67 ви даваме съвети, с които да ви помогнем да разговаряте с детето си за опасностите, които крият срещите с непознати в интернет.

¹ Аватар – превъплъщение на индуистко божество. В компютърния жаргон аватар означава картинката, която потребителят избира да сложи на своя профил в социални мрежи, форуми и чат програми. – Б.пр.

² CEOP Strategic Overview 2009-2010, с. 9. – Б.а.

³ CHILDWISE Monitor Special Report 2010 Digital Lives.– Б.а.

Самата Ребека Нютън (завеждащ отдел „Общество и сигурност“ в „Майнд Кенди“, компанията зад „Мошимон-стърс“) е жертва на педофил. От 1980 г. насам тя активно се занимава с електронната сигурност на децата в света на интернет. Като член на няколко организации като „Британския съвет по безопасността на децата в интернет“ и фондацията „Интернет уоч“, тя е дълбоко отдадена на това да направи всичко възможно децата да бъдат в безопасност и част от това е обучението на родителите относно рисковете.

Най-важното, което родителите могат да направят, е да се запознаят в културно отношение, как в действителност работи светът на интернет. Това означава да не реагират прекалено емоционално на медийните разкази за подмамването на деца, защото истината е, че 95% от случващото се онлайн е удивително, гравивно и чудесно.

Ребека Нютън, завеждащ отдел „Общество и безопасност“
в „Майнд Кенди“

С това не твърдим, че не съществуват рискове и трябва да подценяваме сериозността на хищническото поведение. Разбира се, темата е много сложна, но нека като родители да сме наясно: това, че тези педофили-хищници се крият зад или под всеки виртуален храст, просто не е вярно.

Истината за порнографията

Попитайте която и да е група родители как биха се почувствали, ако хванат своя тийнейджър да гледа порнографски материали в интернет, и отговорите сигурно ще варират от: „Ура, той има нормално либидо“ до „Дяволска ра-

бота“. Само че когато деветгодишното ви дете получи неуместни за възрастта му снимки на електронната си поща, нещата стават по-сериозни. Вече няма нужда да претърсвате за порнография – тя сама идва при вас. Това е много емоционална и лична област, но това, за което всички сме единомдушни, е, че интернет направи порнографията много по-достъпна.

Понякога през деня отивам в книжарницата, за да разгледам списанията. Но крадешком хвърлям и по едно око на най-горния рафт. Днес достъпът до порнографски материали е толкова лесен, че едно от най-големите ми притеснения е дали това няма да предизвика у детето ми нереалистични очаквания от секса и се страхувам как това ще повлияе върху бъдещите му сексуални взаимоотношения.

Лайл, баща на Нед, 15 г., и Айва, 11 г.

Наистина нараства безпокойството, че децата стават сексуално активни на все по-ранна възраст. Много училищни психолози стават свидетели на все по-голям брой случаи на неуместно сексуално поведение в средното училище.

Това би могло да се дължи на достъпа до порнография в интернет на много ранна възраст. Както отбелязва д-р Линда Пападопулос в своята рецензия „Сексуалното съзряване на младия човек“¹, „в интернет няма ‘вододел’, снимките и рекламите със сексуално съдържание могат да се покажат навсякъде и често биват изпращани безразборно до различни имейл адреси и мобилни телефони.“ Така че дори и детето ви да не иска да ги получава, това пак може да стане.

¹ http://www.drlinda.co.uk/pdfs/sexualisation_review.pdf. – Б.а.

Проучванията върху достъпа или използването на порнографски материали от деца са малко по очевидни причини; трудно е да се оформят въпросите така, че да бъдат защитени онези, които може би не са запознати с подобни материали. С тези ограничения, най-новите изследвания сочат, че за период от дванадесет месеца:

- Близко една четвърт от децата между девет и шестнадесет години са виждали порнографски снимки.
- За по-големите деца вероятността да попаднат на такива е по-голяма – 11% от 9–10 годишните, но 39% от 15-16 годишните.
- Снимките са били както в интернет, така и извън него.
- Телевизията във Великобритания е по-широко разпространен източник на сексуално съдържание от интернет.¹

Повечето от нас инстинктивно – и с право – желаят да предпазят малките от това да стават свидетели на снимки с насилие или порнография, или с насилие и порнография. Също така искаме децата ни да развият здравословна сексуалност и да създават положителни сексуални връзки. Всичко това е част от порастването и насладата от живота.

Няколко пъти съм хващал четиринадесетгодишния си син да гледа порно. Помня, че в основното училище съучениците ми на тази възраст разглеждаха порностписания, ето защо едновременно с това, че се опитвам да не го карам да се чувства перверзник, понеже се интересува от секса, не искам и да гледа брутални порнографски филми и да придобие грешна представа за любовните взаимоотношения.

Барбара, майка на Дан, 14 г., и Джеймс, 11 г.

¹ EU Kids Online network, с. 26–27. – Б.а.

Родителите с право се тревожат за влиянието, което оказват материалите със сексуално съдържание върху бъдещите любовни взаимоотношения на децата им. Според едно проучване, проведено в Холандия¹, липсата на сексуален опит, емоционалната незрялост и неспособността критично да оценяват материалното при младите хора може да ги накара да смятат материалите със сексуално съдържание в интернет като нещо „нормално“. Изглежда такъв е опитът на много деца.

Смятам, че порното наистина дава на момчетата нереалистична представа за това какво представлява сексът. Някои са направо пристрастени към него. Гледат порно непрекъснато.

Алис, 16 г.

В моето училище момчетата разговарят за момичетата по един наистина ужасен начин. Те обсъждат какво харесват в тях и винаги е много цинично.

Ахмед, 16 г.

Ако не сме такива, ни отхвърлят, така да се каже. Мисля, че начинът, по който се прави порното, е много унижителен за

¹ Peter, J., & Valkenburg, P. M. (in press). Processes Underlying the Effects of Adolescents' Use of Sexually Explicit Internet Material: The Role of Perceived Realism. *Communication Research* (Дж. Питър и П. М. Валкенбург, „Процесите вследствие на използването от подрастващи на материали със сексуално съдържание в интернет: ролята на възприетия реализъм“; *Изследване върху комуникациите*). – Б.а.

жените. А ако носиш по-затворени дрехи, те наричат фригидна. Ти или си фригидна, или си леснодостъпна.

Каролайн, 16 г.

Е, как да се справим с това? Нужна ли ни е намесата на правителството и трябва ли доставчиците на интернет да бъдат заставени да поемат повече отговорност? Докато отговорните се преборят с това, е много важно комуникационните канали между родители и деца да останат отворени. Един от начините това да стане е да се започне дискусия за това как порнографията може да окаже негативен ефект върху хората, замесени в нея.

Например проведете един директен и откровен разговор за това как порнографията превръща жените в предмети и че има хора, които са заставени да влязат в тази индустрия за милиарди долари, защото нямат друг избор.

Макар тази глава да засяга най-лошите ви страхове и е разбираемо да е така, повдигнатите тук теми всъщност не са най-честите проблеми с безопасността на децата ни онлайн. Вярвате или не, но най-разпространените рискове за здравето и сигурността им произтичат от самите деца.

